

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 a., 6 luni 8 d. 50 cr., 3 luni 1 d. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 d., 6 luni 4 d., 3 luni 2 d.
Pentru strălătitate pe an 12 d., 6 luni 6 d., 3 luni 3 d.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancațe se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru se-care publicare.

Desbaterea creditului de pacificare în dieta Ungariei.

Fîndcă îngustimea coloanelor nu ne permite a reproduce pe larg desbaterea întreagă, care dealtmintrea este prea interesantă ca să fie trecută cu vederea, venim acum, deși mai tîrziu, și dăm un extras din trînsa.

Începutul îl face raportul comisiunii. Raportorul maiorității Ludovic Lang recomandă în sed. dela 15 Maiu nou proiectul prezentat spre primire, și susține, că delegațiunea a fost competentă a vota speșele făcute pentru fortificări, poduri și repararea stradelor. În ce priveșco speșele de reboiu, n'a fost delegațiunea competentă, ci dieta.

Carl Eötvös, raportorul minorității, care prezentase vot separat, susține că delegațiunea n'a fost competentă, și că a călcat legea, și ca atare e culpabilă. El combatte aserțiunile lui Lang prin argumentul că ori ce cruceriu spesat, trebuie să seie statul pentru cel speșează, și că d. Lang n'a documentat nimic din aceea ce a susținut. În ce priveșco ocuparea mai departe a Bosniei își exprimă temerea, că aceasta va costa încă mult pe statul nostru.

După mai multe vorbiri contra competenței delegațiunii și anexării Bosniei, ia cuvîntul Michail Polit, (a cărui cuvîntare am reprodus-o în Nrii 53 și 54.)

La cuvîntarea acestuia Ministrul președinte Tizza cerează se demonstreze, că cele dișe de Polit sînt presupuneri nebasate. El din partea sa nu recunoașco corectitatea prognosticului lui Polit și adauge, că unele elemente nu sînt mulțămite cu politica Ungariei, dar nu numai de acum dela cucerirea Bosniei, ci de cînd s'a restaurat constituțiunea Ungariei.

În ce priveșco ocuparea Bosniei Tizza e de părere că această feără dimpreună cu Erțegovina an aruncat totdeauna scînteii; și că trebuie focul să se stingă acum cu deservîșre.

Ca se nu se întempe și cu Ungariei, ca cu Turcia, după cum spunea D. Polit, Ungaria trebuie să rămînă în credința vitalității sale, pentrucă sîmintia maghiară numai în ideea statului maghiar poate să și afle garanța.

În ședința din 16 Maiu n. roști deputatul Albert Nemeth o cuvîntare interesantă, în care combatte ancesarea Bosniei din motivul că ea stoarce finanțele și în chipul acesta periclitătoază existența patriei. „Rescala din Bosnia nu e încă sugrămăntă; ea se întăreșco sub cenșco, până ce la ocașie bună va izbucni într'un foc mistuitor. Ce a diș referențul Lang, continuă D. Nemeth, nu a fost documentat nici pe departe.

În ce priveșco politica de pacificare ea nu ne va duce la scop. Guvernul trebuia să prezenteze cestiune monarhului. Președintele Tizza aceasta n'a făcut-o. Toate, pentrucă nu se poate observa nici un pas luat de D. Tizza în această afacere, se întempe pe dos. La noi drepturile unui deputat

sînt călcate în picioare din cauză că avem în fruntea noastră pe un om superb, pofitor de onoare și îndrășnet, care jertfeșco interesul public pentru interesul privat. Un om, care pentru susținerea partidei sale întrebunțează mijloace cu totul tot neiertate. Și ca se vî convingeți despre acest extraordinar parlamentarism ca se demonstreze cele dișe voui aduce unele casuri concrete.

Apoi aduce 4 casuri înainte, prin care vrea sa constate mijloacele de care s'a folosit guvernul pentru susținerea partidei sale și face următoarea propunere: 1. Sî emiță o comisiune, care să cerceteze lucrul cu deamăntul 2. În comisiune să fie cîte 2 deputați din fie care partidă 3. Deputatul innovașit să dea informațiuni detaliate asupra cestiunilor.

M. Președintele Tizza, să scuază, combatînd casuri din cele pomenite de D. Nemeth și afirmînd, că două din cele 4 nu cad în resortul său ci a ministrului de finanțe.

Acesta din parte-și nu află nici o necorectitate în purcederea sa de până acum.

În ședința din 17 Maiu.

Deputatul Emeric Na r a y se pronunță pentru votul separat al minorității; ear' Alexandru Dárday ține de necesară ocupațiunea Bosniei și Erțegovinei, nu este însă nici pe departe mulțămît cu administrarea de până acum a acestor provincii, din care cauză apelează la ministrul președinte Tizza, care va lucra pentru ameliorarea administrațiunii.

După deputatul Dárday luă cuvîntul Desideriu Szilágyi, care în o cuvîntare lungă și foarte interesantă espuse în mod sistematic părerile sale asupra cestiunilor, în privința cărora decurge desbaterea: Înainte de toate se pronunță D. Szilágyi contra competenței delegațiunii de a vota sume de bani pentru acoperirea diferitelor spes.

După convingerea sa delegațiunea a trecut peste competența sa așa încât concludul ei nu mai poate susta într'un stat ca Austro-Ungariei.

Camera era datoare a îngriși de acoperirea speselor făcute cu ocuparea Bosniei și Erțegovinei, și tot camera e chemată acum a pune margini delegațiunii în lucrările sale prin aceea, că va denega acoperirea spe seor.

De cum-va se primesco proiectul delegațiunii, se calcă în picioare articolul de lege 12 din 1867, prin care se constată pe deplin, că votarea speselor pentru ridicarea de casarme și fortificațiune compete delegațiunii numai atunci, cînd acestea se vor face în monarchie; Bosnia însă e o țeară esternă, și prin urmare ridicarea de casarme și alte zidiri publice nu compete de loc delegațiunii. Din cele espuse — continuă dl Szilágyi — se vede că delegațiunea a călcat legea, și dacă guvernul tot mai susține contrarul atunci avem la mână un document, că, deș, e imposibil a crea legi într'un stat, deosebi însuși guvernul nu le ia în considerare. Această procedură periclită

tează instituțiunile noastre constituțiionale; și, dacă se observă așa ceva datoră ori cărui adevărat deputat este a stărpi pericolul din rădăcină.

După acesta trece D. Szilágyi la politica ocupațiunii, pe care încă o combate afirmînd parte că prin o astfel de politica se șgdune dualismul, parte se slăbesc finanțele.

Caracterul și pozițiunea populațiunii din țerile ocupate — dișe D. Szilágyi e de o astfel de natură încât mijloacele, care le am întrebunțat pînă acum, nici odată nu ne va duce la scop. Nu pentrucă ele nu vor sugrama revoluțiunea, ci din contră o vor învâpăia. După părerea sa cel mai bun mijloc de a ocupa și a ține ocupate provinciile Bosnia și Erțegovina, ar consta în: a ridica institute de creștere, școli și altele, tot atătea mijloace, prin care s'ar putea schimba mai mult sau mai puțin natura populațiunii provinciilor respective. Numai atunci, mai poate încapă vorbă despre ocupațiune! Durere însă — Ungaria n'are destui bani spre a ridica astfel de institute a casă în interesul său, unde încă nu sînt de prisos. Și apoi — continuă D. Szilágyi, — ce logică ar fi aceea, că ne avînd Ungaria destui bani pentru sine, se deie pentru alte provincii, a căror ocupațiune și așa — după cum s'a putut vedea pîn' acum e numai un ideal.

În urma celor premise, deputatul Szilágyi face următoarele 2 propuneri:

1. Bine voiască camera a decide, că proiectul de lege referitor la acoperirea speselor extraordinare a reboiului din 1882, din care o mare parte din suma cuprînsă s'a votat prin delegațiune pentru ridicarea de edificii publice în țerile ocupate, după art. de lege 6, 1880 care în resortul legistivelor din ambele state ale monarchiei în general camera nu-l primeșco. 2. În ce priveșco politica, care pînă acum a stat sub responsabilitatea și influența guvernului unguresc, camera să pronunță, că de oare ce această politica contribuie la nimicirea dualimismului, de oare ce stoarce puterea materială a Ungariei și amenință cu zădărnice regularea finanțelor: guvernul e avisat ca cît mai curînd să afle o cale pe care s'ar putea subtrage din politica ocupațiunii.

În ședința din 19 Maiu deput. Mauriciu Jokai, după ce arată în câte va cuvîntele începutul incepturilor reboiului din 1882 combatte aserțiunile D. deputat Szilágyi, se pronunță pentru primirea sumei votate din partea delegațiunii, espimîndu-și tot odată și dorința, ca guvernul să afle o idee prin care ar putea săfi statul din pericol!

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiu, în 19 Maiu.

Ocuparea postului de ministru comun de finanțe este încă o cestiune pendentă. O foale vieneză afirmînd că pe Szlavy la constrîns să dimisioneze „partida militară”, care pre-

cumpăneșco în toate întrebările ce priveșco afacerile provinciilor ocupate, își pune întrebarea, că va fi în stare, Kallay ca să pășească în contra acelei partide. Cu respunsul la această întrebare foaia vieneză remâne datoare, însă și întrebarea singură este destul de semnificativă.

Rusia lucră la șanțuri în Polonia, Germania își fortifică porturile din marea ostică. Deosebit se întăreșco cetatea Kiel din Schleswig-Holstein. Întrarea cea îngustă a sinului Kiel este fortificată cu patru forturi. Din partea de cătră uscat cetatea se transformează în o fortereață de dimensiuni mari. Un drum de fer strategic se va clădi dela Rostock până la Stralsund de o lungime de 44 chilometri. Odată aceste toate făcute, litoralul ostic este încins cu o linie de drum de fer și tunurile cele grele, care au operat într'una din zile la Memel, dișe „Post” din Berlin, vor tuna într'una din zilele mai de aproape, dacă va fi de lipsă, dinaintea Wismarului.

„Mesagerul istoric” rusesc publică în fasciculul său din Aprilu sub titlul „Reboiul nostru viitoriu” o epistolă militară-politică a căpitanului de cavalerie Krestowsky în suita regimentului de ulani varșoviani de gardă. Krestowsky dișe că Rusia, afară de Muntenegru, nu are alți aliași. El nu ține compt nici de Francia, carea s'ar pută eventual mulțămi cu Luxemburg, nici de Slavii din armatele inimice. Acestia s'ar bate cu Rusia ca și în Erțegovina. Rusia se poate rădăima numai pe puterea poporului său și pe teritoriul ei sterp și pe procedura ei probată, nimicind tot în urma armatelor în retragere.

După aceste spîndu că bancherii din afară încă ar avea se suferi mult din cauza retragerii în chipul acesta, mai adauge, că Rusia ar organiza gurile mici în dosul armatelor de invasiune. În sfîșit recomandă Germaniei să se alieze cu „Rusia cea vie”, pentrucă va fi mai priincios pentru dînsa decît dacă se va alia cu puteri de pe patul morții.

Alegerile suplinoitoare în Serbia au dat 45 deputați opoziționali și numai 5 pentru guvern. „N. fr. Pr.” susține că crisa în cabinet este neincungurată.

Criza egipteană care se credea delăturată eară este acută.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român”

Reghinul-săsesc, 26 Maiu 1882.

(Călătoria Escl. Sale archiepiscopului și metropolitului nostru.)

Școirea despre trecerea Esclenței Sale Dluu Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul prin Reghinul săsesc în călătoria ce o face la Cosna pentru sântirea bisericei de acolo, ne a pus și pre noi într'o mișcare nouă prespăcută. Au trecut mult timp de cînd aceste regiuni n'au fost călcate din partea Arhiepiscopilor nostri ortodocși-orientali, și oamenii din părțile aceste, căți numai au putut auzi despre această călătoria, au alergat ca se

intimpine pre Înaltul prelat bisericesc cu bucurie estroardinară.

Precum se știu, pre la noi neguțătoria de plute dă mult lucru oamenilor, și aceea tocmai în zilele trecerii Escelenței Sale curgea mai cu tărie, pentrucă Djeu ne rourasă cu o ploaie bună, ce favorizase transferarea plutele, de unde toți bărbații — ba încă și femeile de suflet se afla sbrând cu plutele pe apă cătră Lipova, — așa căt era teamă, că abia se va afla cineva, care se primească pe Înaltul călătoriu, — primindu-se și așa aci scirea despre această călătorie, numai cu o di mai înainte. Primirea Escelenței Sale în Rechinul săsesc — pre lângă tot timpul plătătorii și a celui de câmp, a fost spre mulțămirea generală. Nu numai civicii de credința noastră ortodoxă au luat parte la sărbătoarea de întimpinare, ci și ev. luteranii (sasi) gr. cat. și catolici prin bărbații lor mai distinși, preoți și laici.

Protopresbiterul G. Șagău au trimis pe unul dintre preoții săi — Ioan Branea — tocmai la gară în Oorheiu cu caleasa trasă de 4 cai negrii, anume pentru Escelența Sa; iar în Gerneseg pre protopresbiterul onorariu Iosif Brancovan și avocatul Michael Orbonaș — spre al întimpina în comuna învecinată a Rechinului — Pelelea — în întimpinat călătoriei. — Imediat lângă Rechin au fost bineventarea sărbătorească — principala a Escelenței Sale. Aci prețimea ortodoxă-orientală cu mulțimea poporului întimpină pe Escelența Sa cu un însuflețit discurs de bineventare, rostit de Protopresbiterul tractual Galation Șagău, la care Escelența Sa răspundând cu cuvinte călduroase, îndeamnă pe toți a trăi în frățietate și armonie și a lucra fie care la postul seu pentru binele obștesc. Protopresbiterul gr. cat. M. Crișan, însoțit de prețimea sa tractuală încă nu au lipsit a bineventa pre Înaltul Prelat, tot aci.

După acestea s'a pornit întreg cortegiul — prin poarta triumfală cu inscripția "Trăiască Păstorul care dorește ași cerceta turma sa" — până în otelul orașului Rechin. Aci — premergând vizițele făcute Escelenței Sale din partea autorităților: Magistratul, în frunte cu Primarul orașului (Bürgermeister) Gölner — Judecătorul cu Bar. Conradheim, — Presbiterul luteran cu decanul Kinn, cel catolic cu Protopresbiterul Finta, gr. cat. cu Prof. M. Crișan, ortodox-oriental cu Prof. G. Șagău, și inteligența rom. cu adv. M. Orbonaș — sau dat un banchet (prând) la care au luat parte 40—50 nobilități. — Toastele încă n'au lipsit și de o parte și de alta. Intrarea Escel. Sale în Rechin au fost cu un triumf. În ziua următoare dimineața la 7 oare, Escelența Sa a plecat cătră Bistrița.

Din fosta graniță militară. Onorată Redacțiune! În nru 8 a pretutului diariu, ce redacțiat, au apărut un articol de fond, subscris de P. S. oica referitor la alegerea de învătători, care pre scurt va se dică: poporul fiind necult, abuzează de dreptul său, adică la alegeri își vinde și sufletul pe un ciocan de rachiu; de aceea ar fi consult, să i se detragă dreptul de alege, și apoi consistoriul dea-dreptul să denumescă pre învătători.

La acest articol au binevoit eruditul profesor S. Popescu a-i responde tot în coloanele diuarului dvoastră nru 11, și cugetam a se fi terminat această chestiune. Dar eată dl S. vine de nou cu o corespondență în nru 48 susținând și mai departe cele di se de dsa, și totodată afirmând că dl S. Popescu cunoaște situaținea scoale-

lor numai "după acte, ear în realitate foarte puțin".

Nu vom se mă fac apărătorul dlui P. carele la timpul său, cred că se va și justifica înaintea dlui S. și a publicului cetetiviu, vom numai a face cunoscut on cetitori și opiniunea mea, cu privire la alegerea de învătători, carele ca unul ce s'unt tot într-un cerc de activitate cu dl S. poate că nu vom cunoaște situaținea scoalelor nu "numai după acte" ca dl P. din Sibiu ci și după realitate.

Așa dară se încep. Dl S. crede că cu denumirea învătătorilor din partea consistoriului se vor delătura neplăcerile, căora e espus învătătorii din partea celor neculți și a unor caprițioși cu capul mare. Eu însă cred contrariul, adică prin o astfel de procedere, nu numai că s'ar delătura neplăcerile ci mai vartos se vor înnulți, de oare ce denumind d. e. consistoriul atare învătători în vre o stațione vacantă, "poporul necult" poate să nu'l primească de fel, sub pretext, că "noi îl plătim, noi dară trebuie să'l alegem". Și nici poate fi altfel. Cine mă poate pe mine sil ca eu se primesc și se plătesc sluga, (? Red.) carea 'mi va recomanda-o alții și vor pre carea o știu și o voesc eu; căci preste punga mea o s'unt stăpan.

Dl S. dică: că "poporul necult" la alegeri abuzează de dreptul său, dânduși votul celor cu gătegi respective celorla cari sciu mai tare știuga prin biserici, ear cei calificați s'nt deconsiderați. — Va se dică dl S. timbrează pre cei cu gătegi de necalificați. Dacă e așa, atunci spre a avé tot învătători calificați, nu ne trebuie alta decât să trimitem fiii noștri în preparandile de stat, fiindcă acolo nu vor perde timpul lucrul perfecționarea gătegiului, fără numai într deplina calificațiune.

Dar erte dl S. că — doară — și dintre cei cu gătegi vor fi — poate — vre unii calificați corespondenți chemării lor, de oare ce este știut, că și dintre cei cu gătegi nu poate cometa macar cine, fără numai tinării ești din preparandile confesionale, cari încă vor avé vr'un pic de calificațiune, ear a pretinde ca toți se fie asemenea calificați încă nu se poate. Dacă dar se lasăm dreptul de alege "poporului necult" numai se nu'i dăm ocașione a alege pre cei cu gătegi și necalificați, va se dică se păzim cu stricteță §§-ii statut. org. de oare ce, după cum am mai diș, abuzurile n'ar înceta ci și mai tare ar cresce.

Aceasta o deduc de acolo; că după cum și dl S. bine va scii, fiind scoalele noastre din fost. gran. milit. comunale, inspectorii prefează a întâri — în posturile vacante — tinării ești din preparandile de stat, după cum d. e. s'au întâmplat în comunele Petrușovila, Usdin, Satul nou ș. a., cari tineri nescind "știga prin biserici" firesc nu s'unt bine vazuți în ochii poporului necult", căci el nu poate cuprinde cu mintea sa a fi dascăl și a nu scii cânta.

Dar se vedem mai departe oare denumiții calificați învătători, pute vor în adevăr face progres între "poporul necult", după cum crede dl S. ? Nași crede, de oare ce "poporul necult" considerându-i ca pre nicești străini, împuși apoi cătră această încă și fără gătegi, nu va înceta a cătră asupra lor, până când mai pe urmă, vor fi siliiți a se duce de unde au venit, căci a trăi tot în ură cu "poporul necult" încă nu se poate, fie cineva căt de calificat, și așa consistoriul nu se va ține de alta decât numai de denumirea învătătorilor.

În fine dl S. se vaieră, că protecțiunile și cortesiunile deștoșoare au loc în cele mai multe locuri. Dar spună dl S. la ce fel de alegeri, începând dela cel mai înalt funcționar de stat până la cel mai de jos păstoriu

din stat se se întrebunțează în țina de ași amintitele protecțiuni și cortesiuri? Alegerea dep. dietarii e încă în via memoria, va scii s'au doară va fi aușit și dl S. cum promiteau și unii și alții "poporului necult" căte toate verși uscate.

De aceea fie asigurat dl S. că și aceste vor înceta când dii delă putere nu le vor mai practica, fiindcă de un timp înceace "poporul necult" au început în mai multe privințe a imita pe dii cei mari.

o. c. u.

Cestiunea Dunărei.

Desbaterile în camera României, 1 Maiu.

Discursul

lui M. Cogălniceanu

Dlor deputați, oare rezoluțiunilor virele, oare hotărârilor bărbătesci a sosit...

Voci: Bravo!

D. M. Cogălniceanu. La această tribună s'a proclamat unirea principatelor la această tribună s'a făcut o Românie, la această tribună s'a proclamat independența țerei, la această tribună România a încunajurat capul suveranului ei cu coroana Regală (aplaude). Astăzi se atinge de a scii dacă toate acele voturi însemnază ceva, dacă ele s'unt adevăruri, dacă avem conștiința de ce am făcut, de ce autem; că adică o națiune de sine stătătoare, un stat liber și independent, un Regat ca toate Regatele europene, adică în drept de a cere și de a face ca și la noi să se respecte ceea ce se respectă aiurea, adică suveranitatea noastră plină și întreagă (aplaude prelungite).

D-lor, 'mi-a fost dat să lan și eu parte la geneza acestei cestiuni spinoase ce se numește cestiunea Dunărei. Opiniunea mea am rostit-o destul de tare; opiniunea mea este holărită despre ceea ce am făcut bine și ceea ce am făcut rău în această cestiune. Astăzi însă nu vine aci omul fost ministru în cabinetul dlui Brătianu, nici fostul ministru reprezentant al țerei la Paris, ci vine dinaintea d-voastră simplul deputat Cogălniceanu, simplul român, să vorbească împreună cu alți români, cu d-voastră (aplaude).

Așa dar vă declar că nu viu aci nici ca să cer ministeriului se 'mi presinte documentele diplomatice în această cestiune și numai atunci să 'mi rostesc opiniunea; nici nu viu să dau vot de blam ministerului cu încercare ca să restora, dar nici nu viu să dau vot de încere, cum s'a fost propus în cealaltă cameră! Viu numai, ca împreună cu ministrii, ca împreună cu d-voastră, să ne scăpăm țara (aplaude).

Am avut onoare, în ședințele din urmă, să vă spun că cestiunea Dunărei, întocmai ca și dogma noastră religioasă, este o unitate și o trinitate; tot-odată unitatea împărțită în trei hipostasuri, adică spargerea Porților de Fer, acțiunea adjuțială regulând condițiunile funcționării comisiunei Europene, pe care l'am și votat și cestiunea cea mare ce este astăzi la ordinea dii și care este însăși cestiunea Dunărei, adică regulamentul navigațiunei Dunărei dintre Porțile de fer și Galaji.

Porțile de fer mai curând sau mai târziu au să se spargă.

Comisiunea europeană trăese și dorese să trăiască încă mulți ani; la gurile Dunărei, ea reprezintă nu interes european și ca astfel dorese ca România să continue a fi alipită de acest interes european, pentru ca să se sprigine până când vom deveni așa de tari și puternici, în cât se putem trăi prin noi înșine, astfel în cât să nu avem trebuință nici chiar de tutela Europei.

Ași vâgău că în cestiunea Porților de Fer nu v'am propus nici o rezoluțiune. În privința actului adjuțial din început l'am votat și 'mi am permis a vedea de al vota, cu toate că acest act lovește în drepturile noastre suverane, dar nu voiam să ni se impute că și în privința atributelor noastre suverane ale emisiunilor europene, noi ne punem în stare de rebeliune în contra Europei.

De aceea, cu resignațiune, am acceptat inspectorii streini în apele noastre am acceptat căpitani de porturi streini la Sulina, am acceptat pecepere de taxe prin casieri și controlori străini, atăca jienii ale suveranității noastre, însă le-am primit nevoind în contra noastră să dăm arme în mână protivnicilor noștri! Însă până aici, în al treilea ipostas al cestiunii Dunărei, în prețențiunea de a ni se răpi Dunărea, și aceasta în tot percursul său, nu mai putem da nimic. Aici ni se lovește într'un mod direct drepturile noastre de suveranitate, aci trebuie să ne opunem, aci trebuie se protestăm înaintea Europei că nu mai putem da Trebne ca Europa să se convingă că acolo ori unde am putut da am dat; ear acolo unde nu putem da, avem curagiul, avem datoria să resistăm.

Dlor, soartea celor mici este tot deauna obiectul pofelor celor mari, fie ca individualitate fie ca colectivitate.

Ce este astăzi această cestiune ce ni se împune? La întâia sa vedere s'au părea fără însemnătate. În fapt însă ea amenință însăși existența noastră ca stat și ca națiune. La întâia vedere, ni se areta că comisiunea mixtă n'ar avea alt scop de cât în defăară de polițiă de a regula afacerile de navigațiune pe o parte a Dunărei, care este traversată de nisece state tinere neexperimentate care nu înțeleg importanța cea mare a comerțului european pe acest fluviu, și care prin urmare merită de al avea în singura sa stăpânire.

În fapt însă nu este așa; în fapt această cestiune este însuși lupta cea mare care nu datează de astăzi, este lupta între două puteri care s'unt vecine cu noi. Este rivalitatea, este lupta de influență între Austria și Rusia asupra peninsulei balcanice. Acesta este adevărul, aceasta este geneza cestiunii Dunărei care puerce încă dela tratatul din Paris.

Și care este datoria noastră? Datoria noastră este ca să oprim cel puțin în otarele noastre această încăerare, această luptă de preponderanță între aceste două puteri, căci numai paralizând acest antagonism noi avem rațiune de a fi și putem fi!

Aceasta a fost scopul și al celorla cari s'au nevoit să ne facă un stat, să ne dea o rațiune de a fi. Când la congresul dela Paris, și în următoarele alcăturii europene s'au proiectat și săvârșit înființarea României independente, marea cugetare a fost: ca să trăim prin însuși noi, ca se manținem pacea la porțile Orientului, în defăară de ori ce influență exclusivă; căci nu uităm, în ziua când vom voi noi să ne aruncăm fie în brațele Austriei, fie ale Rusiei, noi atunci nu vom mai avea rațiune de a fi, și vom păți ce și alte state și regate au pățit!

Dlor, când ași refuzat să dați de bună voe Basarbia, ași făcut acest refuz numai și numai pentru că acel petec de pământ era din partea noastră și ne era prin urmare scump și și ne era dureros să o dăm? Eu cred că era ceva și mai mult; am refuzat pentru că acel petec de pământ reprezenta garanția liberelor navigațiuni a Dunării și înlătura influența preponderantă a Rusiei asupra marelui nostru fluviu.

Puterile, prin tratatul dela Paris în anul 1856 ne-au dat aceea mică buciucă de pământ, nu ca o reparațiune a strănbătății din 1812, când ni s'au luat Basarbia; nu ni s'a dat pentru ochii noștri cei frumoși, ci pentru ca să se garanteze mai bine libertatea navigațiunii pe Dunăre, și se pună sub sentul întregii Europe.

Așa, vă aduceți aminte că la întelele preliminară pentru precumarea rășolului Crimei Austria propunea ca să ni se dea jumătate din Basarbia, începând dela Hotin și până la Marea-Neagră.

Rusia întâmpină dicend Europei: voiți să ne luați Basarbia ca cestiune de drept? Înțeleg atunci să ne-o luați totă, cum a fost mai înainte ca parte a Moldovei! Poate că n'ar fi fost drept se i-o luam, dar atunci nici altul n'a trebuit să i-o înainte de noi o altă parte. Dar văd că nu puneți înainte cestiunea de drept. Cerei garanție se vă dăm o parte de pământ ca o garanție pentru libertatea Dunărei. Primim, dar atunci să vă dau numai aceea buciucă de pământ care este alipit dealungul gurilor Dunărei. În

acest simț, dar, Europa a tras noua linie, înlăturând Basarabia rusească și alipind de România o fașie de pământ, începând dela Cotelul Mării și mergând până la Albeii!

Tot în asemenea idee, aceea de a zădărnici influența Rusiei, de a se evita o ciocnire la Dunăre între ambele state, s'a hotărât înființarea comisiei europene dunărene; proclamându-se neutralitatea Mării-Negre, mărginindu-se Rusia de a avea o flotă de reșoiu în Marea-Neagră, s'a voit a se lipsi de sistemul de neutralitate a Mării-Negre, și însuși gurile Dunărei, care se privea ca făcând parte din navigațiunea maritimă a mării, ca făcând parte din insuși Marea-Neagră!

În vederea acestui mare scop s'a creat comisiunea europeană, primită de Austria numai și numai pentru că paraliza influența preponderantă a Rusiei atât în Marea-Neagră, cât și la Dunăre!

Dlor, cu sânt departe de a arunca cel mai mic blam oamnicilor de stat austriaci, cari au întins pretenziunile lor de discuțiune asupra Dunărei noastre.

Fie care cetățean în orice țări, fie care bărbat public al unui stat, este dator înainte de toate a lucra pentru binele patriei sale pentru mărirea și sporierea înfiorării țării sale. Ministrii austro-ungari se silesc a activa propăria politică și economică a Austriei a-i îndoi puterile și influența. Pentru aceea ei merită recunoștința concetățenilor lor, și însuși noi românii nu putem să le vom rău pentru că și fac datoria de buni austriaci când ei se silesc a întinde dominațiunea chiar în detrimentul nostru!

D. G. S e f a n d a c h e: Nu se admiră o nedreptate.

D. M. C o g â l i c e a n u: Rog pe dnl Sefandache să bine voiască a nu mă întreprinde. An și noi când am putea nămi face ca Austria! Vă rog nu mă întrerupți nu sântem aicea se tratăm teoria drepturilor popoarelor! Dacă voiați a mă combate douăstră om de talent, puteți a vorbi la revoluția d-voastră.

Ei bine, ceea ce fac marii bărbați de stat ai Austriei, sântem datori și noi mici bărbații de stat român a face pentru patria noastră, încă noi trebuie să punem mai mult zel decât ministrii ai mării Austriei întocmai cu moștenul, micul proprietar și apără cu mai mult energie palmeiul său de pământ, decât și apără marelui proprietar o parte din întinsa sa proprietate.

Dlor, Austria dela început a arătat motivele politice cari au îndemnat-o se facă concesione de a primi înființarea comisiei europene la gurile Dunărei!

Aceste motive era că prin această comisiune excepțională din regimul celor fluviilor mari, Europa înlătura preponderanța exclusivă a Rusiei dela gurile Dunărei, ca o consecință a neutralității Mării-Negre. Con simț și eu, statul cel mai important dintre statele danubiene, Țieca guvernul austriac, ca se ne lepădăm în favoarea Europei de o parte din drepturile ce aparțin statelor riverane, spre a ajunge la paralizarea hegemoniei Rusiei, asupra Mării-Negre!

Am aci sub ochii o notă foarte importantă a comitetului Beust ministrul de afaceri streine al Austriei, adresată către comitele Appony, ambasadorul austriac la Londra, din 19 Ian. 1871, atunci când se trata despre propunerea principelui Gorceioff, cel de a se anula mărginirea impusă Rusiei prin tratatul dela Paris, de a nu avea flotă de reșoiu în Marea-Neagră, însă tot deodată și despre prelungirea comisiei europene dela gurile Dunărei? Această notă dezvoltă pe larg estaziunile Austriei de a se menține și asupra Dunărei un control european. Eată partea cea mai importantă a notei:

Dependant, pour faire ressortir la nécessité que, si une fois la question dela mer Noire est mise en avant par la Russie, il faudra également traiter des questions de la navigations dans leur ensemble il y a un point de vue plus élevé a placer en tête de toute la discussion, et nous ne devons pas craindre de l'aborder.

Déjà las des préliminaires et la paix de 1856 le gouvernement impérial et royal afin de contribuer pour sa part a atteindre le but éminent d'un contrôle européen sur

le forces navales de la Russie dans la mer Noire a consenti non sans quelque répugnance a subir pour son compte ce même contrôle européen sur le Danube.

Le gouvernement impérial et royal a fait le sacrifice que ce fleuve — malgré l'inégalité inépuisable des conditions physiques, commerciales et politiques des pays qui forment ses rives — fit non seulement rangé au nombre des rivières conventionnelles soumises à un régime uniforme et commun à tous les riverains — mais aussi placées en quelque sorte sous la surveillance de Puissances non-riveraines.

Or, si la dignité d'une grande Puissance est invoqué pour faire cesser, en faveur de la Russie, le contrôle européen sur la mer Noire, il n'est que juste que le même contrôle vienne à cesser également pour l'Autriche-Hongrie et pour ses co-riverains sur le Danube etc. etc.

Cum vedeți, dlor la ori ce ocaziune guvernul austriac voia să se scuture de controlul pe care Europa și-l'a pēstrat asupra Dunărei și în contra sa s'a făcut tratatul dela Londra, care prelungea existența comisiei europene până la anul 1883, și ear' după tratatul dela Berlin și mai înainte prin același tratat dela Londra, Austria av' grigă de a se face a se prevedea că stă numai în puterea statelor riverane ale Dunărei de a se înțelege asupra condițiilor întruinței comisiei riverane statornică prin art. 17 al tratatului de Paris.

Ce era aceea comisiune riverană, după tratatul dela Paris? Era o comisiune compusă de toate statele riverane ale Dunărei, carea avea dreptul să facă un regulament privitor la navigațiunea, poliția etc. a Dunărei însă acel regulament trebuia să păstreze principiul libertății navigațiunii Dunărei pe tot parcursul ei, și spre a se pute pune în lucrare, el trebuia să fie aprobat de puterile europene. Eată ceea ce făcea pe Austria să Țieca prin nota comitetului Beust, că Dunărea se pusesse sub controlul Europei, aceasta cu desplăcerea Austriei.

Cum se ști la 1857, abia se subscriese tratatul de Paris; și fără încă ca principiile române să fie organizate, se și înființă comisiunea riverană la Viena. Această comisiune a elaborat actul dela 1858, adică regulamentul de navigațiune pentru întreaga Dunăre, pe care Europa întreagă, întrunită în conferența dela Paris spre a se rosti asupra organizațiunii principatelor fa respins, ca contrariu principiilor de libertate a navigațiunii proclamate prin tratatul de Paris fa respins cu deosebire pentru două puncte: întâiu fa respins pentru că Țieca, actul de la Viena nu cuprindea libertatea de navigațiune în tot parcursul ei, pentru toate paviloanele și căută se favorizeze pe riverani sub nume de *grand cabotage* și *petit cabotage*; al doilea pentru că acel act Țieca, că comisiunea riverană avea dreptul fără aprobarea Europei să și prefacă regulamentele acelea înconvingute de Europa.

La conferențele din Paris, Anglia și Franța au combătut mai întâiu acest act tocmai pentru aceste două metode și însuși Austria a fost nevoită a recunoaște că actul de navigațiune încheiat la Viena și pierdat dela conferența dela Viena, av' aceste două păcate. Faptul pozitiv este că acest act înainte de a se aplica cădu în Dunăre, unde stătu înecată douăzeci și doi de ani, până ce în 1880 reșearu desupra Dunărei la Galați, sub numele de anti-proiect. Acest anti-proiect confine însă anume acest două păcate originale pe care le-a avut și actul din 1858. El nu consacra principiul libertății de navigațiune pentru toate paviloanele și emite earăși principiul fals cum că regulamentele făcute de comisiunea europeană ar pute mai târziu să se prefacă de către o simplă comisiune mixtă, fără aprobarea acestei comisii europene. — Acestea ca *protogomenon*.

Acum venim la crețerea stărei legale, care astăzi este în vigoare pentru Dunăre în tot parcursul ei. Această stare legală este aceea fisată de tratatul dela Londra, din 13 Martie 1871. El n'a primit prin tratatul dela Berlin decât parțiale modificări. Cea mai importantă este aceea privitoare la spargerea Porților de Fer. Pre-

cum v'am arătat în cursul interpelațiunii mele privitoare la Porțile de Fer, art. 6 din tratatul dela Londra încredințând spargerea stâncelor puterilor riverane adică Austriei și Turciei. Tratatul de Berlin o încredințează numai Austriei.

Art. 4 și acestui tratat prelungesc durata comisiei europene până la 1883, Aprilie 24, ear prin art. 5 se Țieca că puterile riverane se vor înțelege împreună pentru fixarea condițiilor reclamarea în vicioasă a comisiei riverane. Tratatul din Berlin Țieca o făcerea absolută asupra acestei cestiuni; însă adaugă regulamentele de navigațiune pentru întinderea Dunărei de la Galați la Porțile de Fer, se vor elabora de către comisiunea europeană. De aci rezultă că starea de lucruri creată de tratatul din Londra a primit prin tratatul dela Berlin 2 modificări: întâiu, Porțile de-Fer, cum am Țieca, s'an dat în îndatorirea Austriei ca să le spargă și al doilea, comisiunea riverană s'a înlăturat într'un mod tacit și tutela Europei s'a întins până la Porțile de-Fer.

Cum ați vădut, dlor Austria todeună a căutat ca se devie și se rămână singură stăpână pe Dunăre, ori când i s'a părut momentul oportun a căutat să se sustragă controlului Europei și a scăpa de comisiunea europeană. Însă în conferența dela Paris, din 1858 a fost declarat tocmai actul de navigațiune respins de Europa totuși se aplicase în susul Dunărei în Bavaria și Vurtemberg.

La congresul dela Berlin, unde mai mult de cât ori când reșearu rivalitatea și lupta de preponderanță în Orient între Austria și Rusia, guvernul Austriac nu scapă ocaziunea spre a se emancipa de controlul Europei cel puțin pentru o parte a Dunărei adică Dunărea austro-ungară.

Rusia biruitoare pe câmpurile de război, biruitoare chiar prin tratatul dela San-Stefano, prin câmbetarea ce Europa făcea acestui tratat, se înființă ca biruită la masa-verde a congresului dela Berlin.

Plenipotențiarii ruși îndatorați ca cu orice preț să Țieca la retrocedarea Basarabiei, pe care însuși unii din diplomați ruși o califică ca o simplă cestiune de amor propriu, ca o tocădă a unei auguste persoane, se vedură nevoiți a o plăti cu concesione de o importanță mult mai mare. Când ei formulă mai înainte cererea despre înapoierea Basarabiei, li s'a observat din partea Angliei și Austriei că dacă s'ar înapoia Rusiei Basarabia, s'ar slăbi garanțiile create de congresul din Paris pentru libertatea navigațiunii pe Dunăre, și prințul Gorceioff respunse: Basarabia pentru Româdia este cestiune de pământ pentru Europa ea nu poate fi de cât o cestiune de apă. Ei bine pentru aceasta din urmă cestiune, adică pentru asigurarea liberei navigațiunii a Dunărei, Rusia este gata a da Europei toate garanțiile cari le va voi și va cere. Aceste garanții se formulă în sfârșit de Europa în modul următor. Prelungirea în princip a duratei comisiei europene și sporierea atribuțiilor ei, uniformitatea regulamentelor întinse dela Sulina până la Porțile-de-Fer aceasta numai pentru că Porțile de fer nu erau încă stricate și erau în apropiere de hotarele Austriei; spargerea Porților de fer fu încredințată Austriei. Cum vedeți spre realizarea în parte a programului sui relativ la Dunăre, Austria și și găsă momentul oportun; căci Rusia nu se ocupa atunci de cât ce se grăbească că mai curând încheierea congresului dela Berlin. Activitatea sa era se ia Basarabia, Batumul, se se recunoască formarea statului Bulgariei. Austria ast-fel făcă luptă căpăta Bosnia și Erzegovia, înfăptuind și sporierea de teritoriu ce tratatul dela San-Stefano dase Muntenegrolui și Serbiei, puse în cercul influenței sale exclusive. În cât pentru Dunăre, Rusia dase chiar în mânele Austriei cestiune ce se rezoluze cum va voi cestiunea. Ast-fel plenipotențiarii Austriei strasneră mai întâiu toată Dunărea austro-ungară dela supraveghierea Europei, statornică prin congresul dela Paris. În adevăr în jos de Porțile de Fer, supraveghierea în teorie a Europei se mențina. Prin aceasta Europa creșu că cel puțin dealungul Dunărei române se vor înlătura ciocnirile de preponderanță între Austria și Ru-

sia; eată ce sa regulat prin tratatul dela Berlin.

(Va urma.)

Varietăți.

* (În adunarea generală) a comitatului Sibiuului, care e verosimil că se va fi în 13 Iunie n. 1882, aflăm că au să se ocupe vacantele posturilor de pretori pentru cercurile Sibiu și Noerich eventual unele posturi de adjuncti de pretori, apoi postul de medic pentru cercul preturii Cisnădia și locuința în Tălmaciu. Concurenții la vre unul din aceste posturi au să și substearnă la timp, supliciu instruate Dlui președinte al comitetului de candidațiune.

* (Necrolog). Dcla Deva am primit următorul anunț de jale: Subscriși cu inima înfrântă de durere anuncie prin aceasta tuturor conșanșilor, amiciilor și cunoscuților prea tristă știre despre trecerea la cele eterne a prea iubitei lor fiice, sora și nepoată *Eugenia Horváth*, repausată în Domnul sâmbătă la 27 ale curentei la 7 ore dimineață în etate de 18 ani. Rămășițele pămentene ale prea iubitei defuncte se vor astuca după ritul gr. or. Luni în 29. l. c. la 4 oare d. a. în cimiterul gr. or. din loc.

Deva, în 27 Maiu n. 1882. Simion Horváth procuror de stat r. u. Eugenia Horváth, născută Lobonțiu, ca părinți. Camil, Aureliu și Constanția ca frați și respective sora. Dr. Demetriu Racuci, avocat și Josefina Racuci, născută Lobonțiu, ca unchi și mătușă. Nicolau Lobonțiu, oficial judecătoreș și Iona Lobonțiu, născută contesa Kun, ca unchi și mătușă. Stefan Lobonțiu, ca văr.

* Mai alu l elevilor școlii capitale române din Orăștie, care s'a fost anunțat pe ziua de 3/15 Maiu, din cauza timpului nefavorabil de o parte ear' de alta, dându-se elevilor ferii pe Rusalii, — se amână pe 23 st. v. (I-a Duminică după Rusalii), la cea ce se atrage atențiunea Onor. public din loc și giur.

* Mulțămită publică Subscriși pătruși de generositatea coloniilor călei ferate Pischii, exprimă în numele comitei parocb. pentru dăruirea unui clopot de 75 chilo și a unei toace pe samă biserică gr. or. din Biscarea, călduroasa lor mulțămită și recunoștință.

Biscarea la 15 Maiu 1882. *N. Sinea*, notariu, președ.

* (Casul dela Tisa-Eszlar). „P. L.” și alte Țiecare supra căror Evreii au influență, la doua, trei zile după ce Onody și Istoczy amintiri în casa deputaților de densul, Țieca că fata care se pretindea că a fost junghiată de hahamul evreesc, se află sănătoasă ca servitoare într'un sat vecin. Fata, Țiecau foile amintite, a fugit de frică pentru că perduse banii, cari i dedese mamă sa să Țieguiască cu ei în Ujfalva. „Ellenzók” ce ne a sosit astăzi Țieca intr'o telegramă a sa: „Fiul dcl de 16 ani al hahamului mărturisesc că făptuitorii au tăiat gâtul fetei și sângele l'au prins într'un vas. Pană acum sânt arestați deo înși. La Tisa - Dobo s'a găsit un cadavru de fată fără cap. — În Eger fu arestat hahamul”. „P. L.” de Marti constată că instrucțiunea asupra acestui fapt s'a început deja în ziua în care s'a denunțat (în 13. c. n.); că în decursul închiștiunii s'au descoperit banneli agravătoare. Pe lângă toate cercările fata nu s'a putut afla. La tribunal s'a denunțat aflarea calavrlului fetei pretinse omorite.

* (Cronica judiciară). Pisica cu nouș codi. Un oare care Georg Webber se află înaintea Curței cu ju-

